



Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Uwagi dodatkowe na temat polityki gospodarczej w strefie euro na 2024 r.
(opinia z inicjatywy własnej)

(C/2025/103)

Sprawozdawca: **Petru Sorin DANDEA**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	21.3.2024
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej
Data przyjęcia przez sekcję	11.10.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.10.2024
Sesja plenarna nr	591
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	246/1/6

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES uważa, że wzmocnienie koordynacji fiskalnej między państwami członkowskimi strefy euro ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia realnej pozytywnej konwergencji, stabilności i odporności. Mogłoby to obejmować ściślejszą koordynację krajowych polityk budżetowych, a także dyskusje na temat możliwości wprowadzenia wspólnych instrumentów fiskalnych. W związku z tym Komitet jest zdania, że NextGenerationEU dowiódł swego znaczenia i zaleca, aby podobne instrumenty były częścią przyszłych WRF. Ponadto zdecydowanie wzywa zarówno szczebel krajowy, jak i unijny do wprowadzenia kwestii fiskalnych na ścieżkę stabilności i stworzenia przestrzeni fiskalnej na wypadek przyszłych wstrząsów.

1.2. Komitet wzywa do podjęcia wspólnych działań, by określić sposób dokończenia budowy unii finansowej. Nieduża wielkość i rozdrobnienie rynków kapitałowych w UE powodują, że inwestorzy migrują na inne rynki światowe, zwłaszcza na rynek Stanów Zjednoczonych. W tym kontekście EKES uważa dokończenie budowy unii rynków kapitałowych za priorytet. Jednak stabilność rynku finansowego i kompleksowa ochrona konsumentów będą tu miały pierwszoplanowe znaczenie.

1.3. Różnice w przepisach i praktykach bankowych występujące między państwami członkowskimi powodują rozdrobnienie finansowe i uniemożliwiają skuteczne uruchamianie zasobów finansowych, zwłaszcza jeśli chodzi o finansowanie ważnych projektów infrastrukturalnych na poziomie europejskim. Zatem dokończenie budowy unii bankowej musi być priorytetem w nowej kadencji Komisji Europejskiej.

1.4. Komitet uważa, że należy opracować plan działań na rzecz przyspieszenia realnej konwergencji, a polityka spójności powinna nadal zajmować centralne miejsce w WRF.

1.5. EKES sądzi, że UE musi zmaksymalizować przewagę konkurencyjną, jaką daje jednolity rynek. Popiera inicjatywę Komisji Europejskiej dotyczącą ograniczenia wymogów sprawozdawczych o 25 %, ponieważ stanowią one jedną z głównych przeszkód w zrównoważonym wzroście gospodarczym. Ograniczenie biurokracji i uproszczenie procedur administracyjnych pobudziłyby europejski sektor przedsiębiorstw i zwiększyłyby jego wydajność i skuteczność. Nie może to jednak odbywać się kosztem standardów społecznych i środowiskowych oraz praw pracowników i konsumentów.

1.6. Jedną z największych słabości strefy euro jest brak wiarygodnego procesu decyzyjnego. EKES uważa, że pilnie potrzebne jest nowe podejście do podejmowania decyzji.

1.7. W miarę kontynuowania procesu dekarbonizacji UE musi zakończyć tworzenie jednolitego rynku energii elektrycznej. Niezbędne jest stworzenie w pełni wzajemnie połączonej sieci na poziomie europejskim. Pomoże to również obniżyć ceny energii, zwalczać inflację i pomóc unijnym przedsiębiorstwom w zwiększeniu ich konkurencyjności.

1.8. Komitet jest zdania, że kompleksowy program polityczny dla strefy euro w 2024 r. powinien zrównoważyć potrzeby krótkoterminowe, takie jak ożywienie gospodarcze, z długoterminowymi priorytetami, takimi jak inwestycje, zrównoważony rozwój, innowacje i włączenie społeczne.

2. Kontekst ogólny

2.1. Pomimo niezwykle trudnej sytuacji na świecie, dwóch konfliktów zbrojnych na granicach UE i rosnących napięć geopolitycznych gospodarka unijna wykazała się szczególną odpornością, a nawet wykazywała oznaki ożywienia w pierwszym kwartale 2024 r.

2.2. Zgodnie z wiosenną prognozą gospodarczą⁽¹⁾ przedstawioną niedawno przez Komisję Europejską wzrost PKB w 2024 r. szacuje się na 1 % w UE i 0,8 % w strefie euro, czyli znacznie poniżej średniej dla rozwiniętych gospodarek.

2.3. Prognozuje się, że stopa inflacji wyniesie 2,7 % w 2024 r. i 2,2 % w 2025 r. dla UE oraz 2,5 % w 2024 r. i 2,1 % w 2025 r. dla strefy euro. Oczekuje się jednak, że inflacja bazowa osiągnie ten cel do połowy 2025 r.

2.4. Dzięki 2 mln nowych miejsc pracy w 2023 r. zatrudnienie w UE osiągnęło rekordowy poziom 75,5 %, a bezrobocie utrzymywało się na rekordowo niskim poziomie 6 %. Istnieją jednak znaczne różnice pod względem bezrobocia między państwami członkowskimi UE. Pomimo faktu, że w 2023 r. płace realne wzrosły o 5,6 %, pozostają one poniżej poziomu z 2021 r. Europejska wiosenna prognoza gospodarcza pokazuje, że powrót płac realnych do poziomu z 2021 r. będzie możliwy po upływie pierwszej połowy 2025 r.

2.5. Choć istnieją oznaki powrotu gospodarki UE na ścieżkę wzrostu, w ostatnich miesiącach zwiększyło się ryzyko na poziomie światowym. Obecny proces globalnej fragmentacji, w tym przyjęcie środków protekcyjnych (taryf) w handlu światowym – oraz duża zmienność na rynkach energii – wydają się stanowić główne wyzwania. Utrzymująca się inflacja w Stanach Zjednoczonych spowoduje opóźnienia w obniżaniu stóp procentowych, co spowoduje, że Europejski Bank Centralny opóźni obniżenie stóp procentowych. Te dwa negatywne czynniki spowolnią niestety wznowienie inwestycji, chociaż są one bardziej niż kiedykolwiek potrzebne do finansowania naszych wysiłków na rzecz konkurencyjności i obronności, a także oczywiście dwójakiej transformacji klimatycznej i cyfrowej. Ponadto zasoby publiczne będą ograniczone ze względu na zwiększone wydatki związane ze zmianą klimatu, obronnością, procesem transformacji i kosztami finansowania zewnętrznego, a także kosztami związanymi ze starzeniem się społeczeństwa.

3. Uwagi ogólne i szczegółowe

3.1. EKES odnotowuje porozumienie państw członkowskich co do reformy paktu stabilności i wzrostu. Nowe przepisy zapewniają większą odpowiedzialność krajową, ale także korzystniejsze zasady obliczania deficytu budżetowego poprzez uwzględnienie programów współfinansowania zasilanych z funduszy europejskich. EKES obawia się jednak, że reguły fiskalne mogą być stosowane w sposób sztywny i wpływać na zdolność państw członkowskich do wykorzystywania polityki fiskalnej do przeciwdziałania pogorszeniu koniunktury gospodarczej i zachęcania do inwestycji. Nie można wykluczyć nawet nowego etapu polityki oszczędnościowej. Ponieważ w strefie euro brakuje scentralizowanego organu budżetowego, w złożonym i trudnym kontekście geopolitycznym konieczne są dalsze kroki w kierunku bardziej zharmonizowanej polityki fiskalnej. Wzmocnienie koordynacji fiskalnej między państwami członkowskimi strefy euro ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia pozytywnej konwergencji, stabilności i odporności. Mogłoby to obejmować ściślejszą koordynację krajowych polityk budżetowych, a także dyskusje na temat możliwości wprowadzenia wspólnych instrumentów fiskalnych. W związku z tym Komitet uważa, że NextGenerationEU dowiódł swego znaczenia i zaleca, aby podobne instrumenty były częścią przyszłych WRF. Ponadto opowiada się za zrównoważoną formą konsolidacji budżetowej, która zagwarantuje, że osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji oraz osoby o niskich i średnich dochodach nie będą najsilniej odczuwać jej skutków. Ograniczenie wydatków na edukację, zabezpieczenie społeczne i zdrowie jest poważnym problemem dla tysięcy ludzi i podważa konkurencyjność, wzrost gospodarczy i stabilność polityczną.

(1) „Spring 2024 Economic Forecast: A gradual expansion amid high geopolitical risks”, Komisja Europejska, 15 maja 2024 r.

3.2. Mając świadomość znaczenia wyborów europejskich w czerwcu, EKES uważa, że sprawiedliwy Zielony Ład i cyfryzacja powinny pozostać głównymi długoterminowymi strategiami politycznymi UE. Niestety obie cierpią z powodu niedofinansowania, a Europejski Bank Centralny szacuje dodatkowe roczne zapotrzebowanie na finansowanie w wysokości ponad 740 mld EUR. Nieduża wielkość i rozdrobnienie rynków kapitałowych w UE powodują, że inwestorzy migrują na inne rynki światowe, zwłaszcza na rynek Stanów Zjednoczonych. W tym kontekście EKES uważa dokończenie budowy unii rynków kapitałowych za priorytet i ponawia zalecenie zawarte w opinii w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro na 2024 r. ⁽²⁾ Jakiegokolwiek pogłębienie unii rynków kapitałowych nie może jednak odbywać się kosztem stabilności rynków finansowych. EKES przypomina propozycje zawarte w opinii „Unia rynków kapitałowych dla obywateli i przedsiębiorstw – nowy plan działania” ⁽³⁾.

3.3. Chociaż poczyniono postępy w kierunku unii bankowej, pozostaje ona niepełna. Brak w pełni wdrożonego wspólnego systemu gwarantowania depozytów oraz solidnych ram restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków może prowadzić do niestabilności finansowej. Różnice w przepisach i praktykach występujące między państwami członkowskimi powodują rozdrobnienie finansowe i uniemożliwiają skuteczne uruchamianie zasobów finansowych, zwłaszcza jeśli chodzi o finansowanie ważnych projektów infrastrukturalnych na poziomie europejskim. Jednym z przykładów jest sposób, w jaki wszystkie europejskie banki o znaczeniu systemowym korzystają z usług w chmurze oferowanych przez przedsiębiorstwa amerykańskie, ponieważ nie ma europejskiego odpowiednika. Dokończenie budowy unii bankowej musi być priorytetem w nowej kadencji Komisji Europejskiej.

3.4. Ponad dwie dekady po wprowadzeniu euro strefa euro nadal boryka się z poważnymi różnicami w wynikach gospodarczych między bazą (np. Niemcami, Niderlandami) a peryferiami (np. Grecją, Hiszpanią, Włochami). Różnice te mogą stanowić poważne obciążenie dla ludzi, powodować napięcia i ograniczać skuteczność jednolitej polityki pieniężnej. Komitet uważa, że należy opracować plan działań w celu przyspieszenia realnej konwergencji. Polityka spójności powinna nadal zajmować centralne miejsce w WRF. Mogłoby to obejmować bardziej elastyczną politykę Komisji Europejskiej w zakresie połączeń lub przejęć. Pozwoliłoby to na powstanie silniejszych europejskich korporacji o zdolnościach rozwojowych, badawczych i innowacyjnych, które zrównałyby je z innymi przedsiębiorstwami działającymi w skali globalnej.

3.5. Wiele krajów strefy euro stoi w obliczu wyzwań. Konieczne są reformy strukturalne w celu zwiększenia inwestycji, konkurencyjności i wydajności w sposób zrównoważony pod względem społecznym i środowiskowym. W wymagającym kontekście globalnym UE musi zmaksymalizować przewagę konkurencyjną, jaką daje jednolity rynek. EKES popiera inicjatywę Komisji Europejskiej dotyczącą ograniczenia wymogów sprawozdawczych o 25 %. Ograniczenie biurokracji i uproszczenie procedur administracyjnych pobudziłyby europejski sektor przedsiębiorstw i zwiększyłyby jego wydajność i skuteczność. Nie może to jednak odbywać się kosztem standardów społecznych i środowiskowych oraz praw pracowników i konsumentów.

3.6. Jedną z największych słabości strefy euro jest brak wiarygodnego procesu decyzyjnego. W wielu sytuacjach proces ten okazał się powolny i skomplikowany ze względu na zasadę konsensusu. Spory polityczne i różne interesy krajowe podważają spójność i skuteczność polityk strefy euro. Komitet uważa, że pilnie potrzebne jest nowe podejście do podejmowania decyzji. Należy nadać priorytet instytucjom demokratycznym, prawom podstawowym i skuteczniejszemu angażowaniu organizacji społeczeństwa obywatelskiego w proces decyzyjny.

3.7. W ramach szerszych wysiłków na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu polityka strefy euro mogłaby priorytetowo traktować inwestycje w zrównoważoną infrastrukturę, wsparcie dla ekologicznego i niskoemisyjnego przemysłu oraz dla transformacji wszystkich rodzajów działalności gospodarczej, w tym usług, finansów i sektora nieruchomości, a także wdrożenie mechanizmów ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych. Ponadto włączenie kwestii klimatycznych do ram polityki pieniężnej pomogłoby dostosować przepływy finansowe do celów klimatycznych. W miarę kontynuowania procesu dekarbonizacji UE musi zakończyć tworzenie jednolitego rynku energii elektrycznej. Warunkiem wstępnym jest stworzenie w pełni wzajemnie połączonej sieci na poziomie europejskim.

⁽²⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro” [COM(2023) 903 final] (Dz.U. C, C/2024/2104, 26.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2104/oj>).

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Unia rynków kapitałowych dla obywateli i przedsiębiorstw – nowy plan działania«” [COM(2020) 590 final] (Dz.U. C 155 z 30.4.2021, s. 20).

3.8. W złożonym i pełnym wzywań krajobrazie geopolitycznym kraje strefy euro powinny aktywnie angażować się w globalną współpracę i dyplomację. Obejmuje to propagowanie multilateralizmu, wolnego i sprawiedliwego handlu oraz przyczynianie się do globalnych wysiłków na rzecz sprostania pilnym wyzwaniom, takim jak zdrowie publiczne, zmiana klimatu i zagrożenia dla bezpieczeństwa.

3.9. Kompleksowy program polityczny dla strefy euro w 2024 r. powinien zrównoważyć potrzeby krótkoterminowe, takie jak ożywienie gospodarcze, z długoterminowymi priorytetami, takimi jak zrównoważony rozwój, inwestycje, produktywność, konkurencyjność, stabilność finansowa, innowacje i włączenie społeczne. Współpraca między państwami członkowskimi strefy euro oraz skuteczne mechanizmy zarządzania zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim będą miały zasadnicze znaczenie dla pomyślnej realizacji takich polityk.

Bruksela, dnia 23 października 2024 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE
